

Ž I V O T

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

JÚN 1999
CZERWIEC

Č. 6 (493)
CENA 1,70 ZŁ

ČARY NOCI SVÄTOJÁNSKEJ

AKÝ OTEC, TAKÝ SYN

Z GALÉRIE NAJSTARŠÍCH ORAVCOV

V novootvorenej galérii slovenského umenia v krakovskom sídle Spolku Slovákov v Poľsku sa konala vernisáž výstavy grafiky a maliieb našej oravskej výtvarníčky Lýdie Mšalovej z Hornej Zubrice. Počas vernisáže maliarka dostala množstvo kvetov a gratulácií, v tom i od svojej rodáčky Márie Ziębovej (v spoločnosti prof. J. Čongvu). Podrobnejšie o výstave píšeme na str. 18-19. Foto: J. Bryja

V ČÍSLE:

Gymnaziá na Spiši	4
Bude slovenčina aj v nových gymnáziách?	5
Aký otec, taký syn	6
Zo spomienok harkabuzskej nestorky	7
V tieni priehrady	8
Pamiatke Eugena Kotta	9
Život v ústraní	10-11
Požiarická slávnosť v Novej Belej	12
Oplatí sa gazdovať?	13
Život na lavici obžalovaných	14
Festival európskeho ľudového remesla v Kežmarku	15
Z činnosti gminného družstva (GS)	16-17
Výstava prác Lýdie Mšalovej	18-19
Povedky na voľnú chvíľu	20-21
Čitatelia - redakcia	22-24
Poľnohospodárstvo	25
Mladým - mladším - najmladším	26-27
Šport a hudba	28
Móda	29
Naša poradňa	30-31
Psychozábava - humor	32-33
Stáva sa	34

NA OBÁLKE: Predstavitelia ÚV SSP – L. Molitoris, J. Čongva, J. Špernoga a F. Harkabuz s našou výtvarníčkou L. Mšalovou (v strede) a jej rodáčkou M. Ziębovou počas vernisáže výstavy. Foto: J. Bryja

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 633-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SŁOVÁKOV V POLSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR

31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, 633-09-41
tel./fax: 634-11-27

**Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury i Sztuki**

Redaktor naczelny:

JÁN ŠPERNOGA

Zespół:

Peter Kollárik, Ján Bryja

Společne kolegium doradcze:

Augustín Andrašák, Žofia Bogačiková,
František Harkabuz, Žofia Chalupková,
Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová,
Anton Pivovaráčik

Skład:

Redakcja Żivot

Łamanie i druk:

Drukarnia TSP

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:
do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku
bieżącego lub bezpośrednio
wpłatą na konto:
Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A.
III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100
Prenumeratę czasopisma
można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 1,50 zł
półrocznie - 9 zł
rocznie - 18 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść
materiałów pozaredakcyjnych, nie
zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

PL ISSN 0514-0188, INDEX 38501

NÁŠ SPOLOK PRED XI. ZJAZDOM

V dňoch 24. a 25. apríla t.r. sa v sídle ÚV v Krakove konali zasadnutia predsedníctva a pléna Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku, ktoré viedol predseda ÚV, prof. Jozef Čongva.

Predsedníctvo

si najprv vypočulo správu o činnosti Spolku v r. 1998, ktorú predstavil tajomník ÚV Ludomír Molitoris. Vyplývalo z nej o.i.:

- V organizačnej oblasti - vo väčšine MS ÚV urobil aktualizáciu členstva a začal vydávanie legitimácií. Zostala ešte výmena tabúl na klubovniach.

- Vo vydavateľskej oblasti - popri vydávaní Života a poskytovaní tlačiarenských služieb Spolok vydal dodatočne 3 knihy: *Štúdie z dejín stredovekého Spiša*, antológiu slovenských poviedok *Miejsce v zdarzeniu* a výber poézie V. Kovalčíka *Klucz światła*.

- V kultúrnej oblasti - ÚV usporiadal niekoľko celokrajanských podujatí, v tom najmä: Fašiangy - ostatki v Krempachoch, Deň slovenskej kultúry na Orave, prehliadku dychovíek vo Fridmane a recitačnú súťaž v Chyžnom. Začal tiež školenie kapiel v Krempachoch a Novej Belej.

Okrem toho ÚV pokračoval vo výstavke krajanského kultúrneho centra v Kacvine, uskutočnil opravu redakcie Život, riešil otázku štipendií krajanských študentov na Slovensku, výučby slovenčiny na školách, slovenských bohoslužieb a usporiadal rad ďalších podujatí.

Po správe členovia predsedníctva prerokovali plán práce Spolku na tento rok, ktorý o.i. zahŕňa podobné úlohy ako vlani, teda vyššie spomínané kultúrne podujatia, dokončenie výstavby kultúrneho centra v Kacvine a prípravy na XI. zjazd Spolku.

Končí sa medzizjazdové obdobie našej organizácie. Preto predsedníctvo značnú časť svojich rokovaní venovalo otázkam príprav na XI. zjazd SSP, v tom najmä zásadám volebného poriadku, volebnej kampani v MS a OV a predbežnému termínu zjazdu a svoje návrhy sa rozhodlo predložiť na schválenie na plenárnom zasadnutí ÚV.

Po skončení zasadania sa členovia predsedníctva zúčastnili na vernisáži výstavy prác kr. Lýdie Mšalovej a na otvorení galérie slovenského umenia v sídle Spolku. Píšeme o tom na str. 18-19.

Plénum ÚV SSP

Podobne ako predsedníctvo, aj členovia Ústredného výboru SSP sa najprv oboznámili s vyššie spomínanou správou tajomníka ÚV o činnosti Spolku v r. 1998, ako aj s návrhom plánu práce na tento rok, ktorý po krátkej diskusii aj schválili.

Ústredný výbor taktiež podrobne prerokoval návrhy predsedníctva ÚV týkajúce sa príprav na XI. zjazd Spolku a po upresnení niektorých otázok ich schválil. Keď ide o volebný poriadok, naďalej platí doteraz uplatňovaná zásada voľby delegátov: na zjazd - 1 delegát na 50 členov, kým na obvodnú volebnú schôdzu - 1 delegát na 30 členov. Volebná kampaň v miestnych skupinách (s voľbou výborov a delegátov) by sa mala skončiť do konca októbra a kampaň v obvodech (s voľbou OV) do konca novembra t.r. Plénum ÚV zároveň stanovilo predbežný termín XI. zjazdu SSP na december 1999.

Okrem zjazdovej tematiky členovia ÚV venovali hodne pozornosti aj otázkam výučby slovenčiny na školách, najmä v kontexte zavádzanej školskej reformy a vytvárania gymnázií na Spiši a Orave, ako aj problematike štipendií pre krajanských študentov na Slovensku (ktoré sa vláda SR nedávno rozhodla prinavrátiť) a ďalším otázkam.

JÁN ŠPERNOGA

ČARY NOCI SVÄTOJÁNSKEJ

Svätojánska noc v dávnych časoch súvisela s letným slnovratom. V pohanských časoch ľudia verili, že sily prírody sú v tomto čase najväčšie, liečivé bylinky najúčinnnejšie a prírodní duchovia „pracujú“ najusilovnejšie. V celej Európe dnes vidíme - v súvislosti s návratom k prírode - oživenie svätôjanských tradícií, slávenie letného i jesenného slnovratu.

Naši dávni predkovia očakávali svätôjanskú noc s radosťou i napätím. Považovali ju za najmagickjšiu noc roka, okrem Božieho narodenia.

Ľudia verili, že počas svätôjanskej noci sa vracajú na zem mŕtvi a zohrievajú srdcia mladých zbavené lásky, spájajú ich do dlhotrvajúcich, hoci nie vždy trvalých zväzkov. V túto noc sa vraj plnia najfantastickejšie túžby, nachádzajú skryté poklady, lebo zem sa práve túto noc otvára, aby ich vydala, zlé sily strácajú svoju moc. Svätôjánska noc je údajne aj najlepší časom na lásku a plodenie detí. Vraj dokonca ženy, ktoré mali ťažkosti s otehotnením, v noci z 23. na 24. júna otehotnejú (treba vyskúšať!). Kým si však padnete do náručia, očistite sa ohňom a vodou. Treba vtedy zapáliť v každej miestnosti bytu bylinky, agnihotru a sviečky. Potom treba celý byt postriekať vodou, v ktorej sa 12 hodín močila halúzka paliny. Potom si treba urobiť spoločný kúpeľ, vypiť z jedného hrnčeka odvar z paliny

a niekoľko halúzkov vložiť pod plachtu... Ak nik z partnerov netrpí vážnejšou chorobou, o deväť mesiacov sa môžu tešiť na prírastok.

Palina je bylina neodlučiteľne spojená so svätôjanskou nocou. V ten deň sa má rozložiť na sušenie, zviazať do zväzkov a zavesiť do prievanu (vtedy ma najväčšiu silu). Palina sa rozmiestňuje aj okolo ohnísk počas svätôjanskej noci. Možno ju aj nosiť pri sebe.

Noc lásky

Keltskí druidi a slovanskí mágovia odporúčali vo svätôjansku noc - po umytí sa vodou pri brehu rieky či jazera a osušení pri posvätnom „svätôjanskom“ ohni - aby páry odišli do ústrania (opásaní palinou). Vtedy sa totiž šfavy Zeme miešajú so šfavami ľudí a zabezpečia plodnosť. Lúboštný rituál sa zvyčajne odohrával aj v obilných lánach, čo prinášalo úžitok ľuďom i zemi, prialo celkovej plodnosti a blahobytu.

Palina odtrhnutá za úsvitu bola dokonalým talizmanom proti únave. Pomáhala aj pri urieknutí a zlým silám. Palinu stačí zastoknúť za obraz či zavesiť nad dvere, aby chránila dom pred zlými energiami. V práškovej podobe sa ňou okiadzajú domy a vyhánajú zlé duchovia.

Vo svätôjansku noc sa trhá aj lístie papradia. Keď ho potom postavíme do vázy či vysušíme, prináša nám do domu priaznivé ener-

gie. Keď ho dáme pod posteľ, zabezpečí nám vraj pokojné sny a pomáha aj proti negatívnemu zemskému žiareniu.

Každý oheň, ktorý v túto noc zapálime, zaženie vnútorný súmrak človeka a umožní mu spojiť sa s celým vesmírom. Vnímaví ľudia môžu mať v túto noc prorocké vízie či sny.

Ak máte v hlave zmätok a vážne problémy, poproste vo svätôjansku noc o pomoc oheň a dobré sily prírody - riešenie sa nečakane objaví vo vašej hlave v bdelom stave alebo v spánku.

V túto noc sa treba popytať aj na citové väzby. Ak budú vaše sny jasné, v ružovo-zlatej farbe či zlato-zelenej, váš zväzok bude vydarený. Snové proroctvo sa naplní, ak si navyše vložíte pod jazyk kúsok bobkového listu. Pamätajte si, že svätôjánska noc je nocou veštieb, otázok a lásky...

Noc bylín

Liečivé byliny majú vo svätôjansku noc mimoriadnu silu a ako verili naši predkovia, možno v tom čase dokonca najst kvet papradia. Každá bylina, ktorú v túto noc odtrhneme, má zázračnú silu. Niektoré treba trhať za úsvitu „pred prvým vtáčim zanôtením“, vždy ich však musí byť deväť druhov, pričom nesmie chýbať harmanček, tymian, kvet čiernej bazy, mäta pieporná, saturejka, palina. Z týchto bylín si dievčatá pletli vence, púšťali ich na

POKRAČOVANIE NA STR. 23

